

ΜΑΡΙΑ
ΡΟΥΣΑΚΗ

Η
ΝΥΧΤΑ
ΤΗΣ
ΚΑΣΣΙΑΝΗΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Η νύχτα της Κασσιανής**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Μαρία Ρουσάκη
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Ελένη Γεωργοστάθη
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΟΦΥΛΛΟΥ: Τζίνα Γεωργίου
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Βάσω Βύρρα

© Μαρία Ρουσάκη, 2018
© Φωτογραφιών εξωφύλλου: JGI/Getty Images,
Mark Owen/Trevillion Images
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2018

Πρώτη έκδοση: Σεπτέμβριος 2018

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-2638-9
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-2639-6

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
Έδρα: Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • http://blog.psychogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Head Office: 121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • http://blog.psychogios.gr

ΜΑΡΙΑ ΡΟΥΣΑΚΗ

Η
ΝΥΧΤΑ
ΤΗΣ
ΚΑΣΣΙΑΝΗΣ

Στη μαμά μου

«Ἦλθες, ἐφάνης, τό Φῶς τὸ ἀπρόσιτον»

*Εἰς τα Ἅγια Θεοφάνεια,
στίχοι του Ρωμανοῦ του Μελωδοῦ*

*«και νύχτωνε σιγά-σιγά κ' ἡ πόλη χανόταν πέρα σ' ἓνα
απίθανο βάθος –
κι ἐγὼ ἤμουν ἀρρωστος για Θεό».*

*Τάσος Λειβαδίτης, Σκηνές του σταθμοῦ**

* Τάσος Λειβαδίτης, «Ο τυφλός με τον λύχνο» (1983), *Ποίηση*, Τρίτος Τόμος, Μετρονόμος, Αθήνα 2015.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Η βύθιση

*θάνατος,
να γεννιέσαι
με στόμα, πόδια, λέξεις, καρδιά –
μάτια*

ΚΑΣΣΙΑΝΗ

Η Κασσιανή θυμόταν αυτό που θεωρούσε θάνατό της. Όσα συνέβησαν εκείνη τη μοιραία νύχτα της 16ης Σεπτεμβρίου 1965. Πέμπτη ήταν, μία μέρα προτού ορκιστεί η τέταρτη κατά σειρά κυβέρνηση εθνικής ανάγκης, υπό τον Στέφανο Στεφανόπουλο. Κανείς δεν μπορούσε να προβλέψει πόσο σύντομη θα ήταν η παραμονή αυτής της κυβέρνησης στην εξουσία. Μα ούτε η Κασσιανή μπορούσε να φανταστεί ότι θα καταστρεφόταν η ψυχή της. Ήταν μόλις δεκατριών χρόνων. Η ζωή έμοιαζε να κυλά σαν το αίμα, σαν το νερό.

Από τη στιγμή της σύλληψης, το έμβρυο πλέει στη μήτρα της μάνας. Μαθαίνει να ζει στο σκοτάδι. Όσπου γεννιέται και αναδύεται στο φως. Κάπως έτσι ένιωθε η Κασσιανή κάθε φορά που βυθιζόταν στη θάλασσα. Της άρεσε να την αισθάνεται να τυλίγεται γύρω από το κορμί της, την ερωτευόταν παράφορα σαν αρμένιζε στα κύματά της. Κάπου είχε διαβάσει ότι δεν υπάρχει πιο γλυκός θάνατος από τον πνιγμό κι ότι η θάλασσα ταυτίζεται με τον απόλυτο έρωτα. Δε φοβόταν τη θάλασσα, μήτε τον έρωτα. Άλλωστε παιχνίδι φάνταζε ακόμη η ζωή. Κι αυτή ένα νεαρό κορίτσι ήταν, με μακριές, βαθυκόκκινες μπούκλες, που φώτιζαν το μπλε των ματιών της. Σαν την αντίθεση γης και θά-

λασσας, στεριάς και υγρού στοιχείου. Μια αντίθεση σώματος και ψυχής. Στα μάτια της καθρεφτίζονταν χιλιάδες όνειρα. Όνειρα που κρατούσε βαθιά μέσα της. Μεσ στη σιωπή.

Η Κασσιανή δε φοβόταν το νερό, ούτε τον έρωτα. Μέχρι τη νύχτα που πνίγηκε στη θάλασσα δίχως να βραχεί.

Έρεε ως τότε το νερό στο αίμα της. Όπως έτρεχε κι η ίδια από πεζούλι σε πεζοδρόμιο, από τον χωματόδρομο στην αμμονδιά για να βρεθεί στον γιαλό. Εκεί τριγύρω από τα σκόρπια αρχοντικά που στόλιζαν τα παράλια του Παλαιού Φαλήρου.

Το 1965 ο κόσμος είτε ήλπιζε σε μια επανάσταση είτε αδιαφορούσε για την πολιτική αστάθεια. Κυβερνήσεις ανέβαιναν κι έπεφταν σαν τα κύματα μιας ατίθασης θάλασσας. Ωστόσο ο κόσμος της Κασσιανής χόρευε στις μελωδίες της δικής της επανάστασης, του δικού της κατ' οίκον εγκλεισμού, εξαιτίας των δύο κλωναριών ρίγανης στους λοβούς των αυτιών της.

Μονάχα τρεις μέρες είχαν περάσει αφότου η θεία Τερέζα το έβαλε σκοπό να της τρυπήσει επιτέλους τα αυτιά. Αντέδρασε η Κασσιανή, όμως η αυταρχική αδελφή της μητέρας της κέρδισε τη μάχη, όπως άλλωστε συνέβαινε πάντα. Η θεία Τερέζα ζούσε κοντά τους. Είχαν φύγει οικογενειακώς από την Κωνσταντινούπολη πριν από τα Σεπτεμβριανά και εγκαταστάθηκαν στην πέτρινη μονοκατοικία του Παλαιού Φαλήρου. Η πέτρα, ως σταθερό στοιχείο, ποτέ δεν ταίριαζε στις κυματιστές σκέψεις του κοριτσιού, κι ας ήταν τότε μόλις τριών ετών.

Όμοιος με πέτρα, με βράχο ατράνταχτο, φάνταζε στα μάτια της Κασσιανής ο πατέρας της, ο Ευάγγελος Βατός, ο οποίος μετοίκησε στην Αθήνα έχοντας σώσει ένα μέρος

της περιουσίας του. Άνοιξε σύγχρονο τυπογραφείο στην οδό Ιπποκράτους, που του απέφερε σημαντικές εισπράξεις. Αφοσιώθηκε στη νέα του επιχείρηση με θέρμη. Ο σκοπός του δεν ήταν μόνο να πλουτίσει, αλλά και να εδραιωθεί στην κοινωνία ως ισχυρό μέλος της. Να ακουστεί το όνομά του. Να κερδίσει αναγνώριση για την επιχειρηματική του δράση. Να αποκτήσει σεβασμό.

Αντιθέτως, η μητέρα της Κασσιανής, η Θεώνη, ήταν αέρας. Η Θεώνη περιφερόταν αδιάφορη γύρω της, λες κι εκείνη δεν υπήρχε. Είτε ασχολούνταν με τα του σπιτιού είτε με τα τερτίπια της αδελφής της. Δεν είχε πολλές απαιτήσεις απ' τη ζωή και περιφερόταν σαν σκιά. Άφηνε τους άλλους να λαμβάνουν αποφάσεις. Όπως τότε που η θεία Τερέζα βάλθηκε να τρυπήσει τα αυτιά της Κασσιανής. Τρύπιες φάνταζαν και οι έγνοιες της Θεώνης, που μπάλωνε πρόχειρα καταστάσεις όπου και όπως τη βόλευαν. Αυτά σκεφτόταν η Κασσιανή ανασύροντας με κάθε λεπτομέρεια τις μνήμες από εκείνη την ημέρα.

Είχε πειστεί να καθίσει στην καρέκλα της κουζίνας, να κοιτάζει ίσια μπροστά και να μη βγάλει μιλιά απ' το στόμα της. Ήταν άλλωστε μεγάλη, δεκατριών χρόνων, για να έχει ατρύπητα αυτιά. Η Θεώνη προφασίστηκε ότι θυμήθηκε μια δουλειά κι εξαφανίστηκε σαν σίφουνας από την κουζίνα, αφήνοντας την κόρη της στα χέρια της Τερέζας. Εκείνη, καθ' όλα ψύχραιμη, έκαψε τη βελόνα σχολαστικά πάνω απ' τη φλόγα του καμινέτου. Ύστερα, με μια εύστοχη και αιφνιδιαστική κίνηση, την πέρασε από τον δεξιό λοβό. Η Κασσιανή πετάχτηκε απ' την καρέκλα.

«Κάτσε να σου βάλω τη ρίγανη!» τη μάλωσε η θεία της.

Η ίδια διαδικασία επαναλήφθηκε και για το αριστερό αυτί και η Κασσιανή βρέθηκε με δύο κλωνάρια ρίγανης

καρφιτσωμένα στα κατακόκκινα αυτιά της. Κόκκινα σαν τον θυμό που έκαιγε στα σπλάχνα της. Η Κασσιανή είχε συναινέσει αθέλητα να ματώσει για χάρη της θείας της. Κι έτσι, δύο ξυλαράκια ρίγανης έπρεπε να στολίζουν τα αυτιά της για τρεις ολόκληρες εβδομάδες.

«Πώς θα βγαίνω έτσι;» γκρίνιαξε βουρκωμένη.

Όμως η θεία Τερέζα δε συνήθιζε να την παίρνει στα σοβαρά.

«Σιγά, καλέ! Σαν μωρό κάνεις! Σε λίγο θα φοράς διαμαντάκια!»

Κάπως έτσι κύλησε εκείνο το καλοκαίρι, φτάνοντας στο τέλος του δίκως να βγει η Κασσιανή από το σπίτι. Μήτε στην εκκλησία πήγαινε, ούτε για βόλτες με τις φίλες της. Μα και τη λατρεμένη της θάλασσα δεν τόλμησε να την επισκεφθεί.

«Τόση ντροπή πια νιώθεις;» την είχε ρωτήσει η μητέρα της.

Μόνο αυτή την ερώτηση της απηύθυνε, και εκεί έπαψαν οι έγνοιες της Θεώνης για την κόρη της. Η ήσυχη ιδιοσυγκρασία της θυγατέρας της ξεγελούσε τους πάντες. Έτσι ήρεμη έμοιαζε πάντοτε, αόρατη. Ήταν το μωρό που δεν έκλαιγε, το παιδί που δε φώναζε, ένα κορίτσι που δεν απασχολούσε κανέναν. Η Κασσιανή βάλθηκε να θυμηθεί αν την κοίταξε ποτέ η μητέρα της κατάματα. Ίσως, αν αντίκριζε αυτό το κυανό των ωκεανών της, να αντιλαμβανόταν ότι μέσα της έβραζε.

Πολλές φορές η Θεώνη την έβρισκε να κάθεται σιωπηλή σε μια πολυθρόνα και να διαβάσει. Έδειχνε να αναπαύεται βυθισμένη στις σελίδες ενός βιβλίου, πίνοντας ζεστό τσάι δίπλα στο ανοιχτό παραθύρι. Η μητέρα της θεωρούσε ότι μονάχα διάβαζε. Έδειχνε ήρεμη, ίσως και τε-

μπέλα ή αδιάφορη. Ακίνητη σαν παγωμένη, σχεδόν ταριχευμένη, να μην ξεχωρίζει από μια κούκλα όμορφα τοποθετημένη στη σάλα της μονοκατοικίας. Όμως μέσα της ανοίγονταν άπειρα παράθυρα. Το αίμα κόχλαζε. Όλα χοροπηδούσαν, παρότι καθόταν ακούνητη στη σάλα του σπιτιού. Ουδείς γνώριζε πόσες σκέψεις και ιδέες φτερούγιζαν στην ψυχή της Κασσιανής.

Ανέμενε να περάσουν αυτές οι τρεις εβδομάδες μέχρι να βγάλει τα κλωνιά της ρίγανης απ' τα αυτιά. Οι φίλες της δεν της έλειπαν όσο η θάλασσα. Άλλωστε η Κασσιανή αγαπούσε τη μοναξιά της. Τη φύλαγε σαν τα μικρά κοχύλια που συγκέντρωνε στην αμμουδιά. Όπως αγαπούσε και τα βιβλία. Διάβαζε ό,τι έπεφτε στα χέρια της, από λαϊκά έως θρησκευτικά και από κοινωνικά έως ιστορικά αναγνώσματα. Χάρη στο τυπογραφείο του Ευάγγελου Βατού, το σπίτι ήταν γεμάτο έντυπα και βιβλία. Ωστόσο ποτέ δε συλλογίστηκε ο Ευάγγελος πως με αυτό τον τρόπο διαμόρφωνε και ενίσχυε τον ήδη ιδιόμορφο χαρακτήρα της κόρης του.

Κάπως έτσι περνούσαν για την Κασσιανή οι ώρες του καλοκαιριού του 1965. Λαχταρούσε να κολυμπήσει, όμως έκανε υπομονή. Όσπου οι αντοχές της κατέρρευσαν.

Εκείνο το βράδυ, αφού ξαφνικά αποφάσισε να φορέσει μαγιό, προσεκτικά ώστε να μην πονέσει τα ήδη ταλαιπωρημένα της αυτιά, επιχείρησε να δραπετεύσει από το σπίτι την ώρα που όλοι κοιμούνται. Το ρολόι του τοίχου, από σκαλιστό ξύλο καρδιάς, έδειχνε έντεκα και τριάντα επτά λεπτά. Κανείς δε θα έβλεπε στον δρόμο τους κατακόκκινους λοβούς της. Θα κολυμπούσε κρυφά στη θάλασσα και θα επέστρεφε χωρίς να την αντιληφθούν.

Ένα βράδυ την περασμένη χρονιά η Κασσιανή είχε ξυ-

πνήσει με έντονη την επιθυμία να φάει κάτι γλυκό. Προχωρώντας προς την κουζίνα, έφτασαν στ' αυτιά της ψίθυροι και χαμηλόφωνα βογκητά. Παραξενεύτηκε. Ουδέποτε είχε ακούσει παρόμοιους ήχους. Διέσχισε τον διάδρομο και κοντοστάθηκε μπροστά στην πόρτα του υπνοδωματίου της θείας Τερέζας. Από εκεί έρχονταν οι περίεργοι αναστεναγμοί. Άνοιξε αθόρυβα, ίσα που να χωρά το κεφάλι της, και στο μισοσκόταδο αντίκρισε την πηγή των παράξενων βογκητών. Ωστόσο, δεν μπορούσε να κατανοήσει γιατί ο πατέρας της βρισκόταν πάνω από το κορμί της θείας. Ήταν γυμνοί και οι δύο κι έδειχναν σαν να πάλευαν. Έκλεισε με προσοχή την πόρτα κι επέστρεψε ταραγμένη στο δωμάτιό της. Λησμόνησε και το γλυκό. Ούτε τόλμησε να αναφέρει ποτέ τι είχε δει.

Με την ίδια αδημονία όπως πριν από ένα χρόνο για το γλυκό, λαχταρούσε τώρα να κολυμπήσει. Η ώρα έδειχνε έντεκα και τριάντα επτά λεπτά.

Η Κασσιανή κατέβηκε ξυπόλυτη την εσωτερική ξύλινη σκάλα. Με προσοχή ώστε να μην τριξεί. Στη σκοτεινιά της σάλας βασίλευε η σιωπή της ερημιάς. Άνοιξε την εξώπορτα, στάθηκε στο κατώφλι και φόρεσε τα πέδιλά της. Ολόγυρα, η νύχτα την προστάτευε από τα περίεργα βλέμματα. Είχε δέσει και τα μαλλιά της αλογοουρά, κάτι που δεν της άρεσε, έτσι ώστε, αν τυχόν την έβλεπε κανείς, να μην την αναγνωρίσει.

Κίνησε με προορισμό την παραλία, δύο δρόμους παρέκει από την πέτρινη μονοκατοικία. Άνθρωπος πουθενά. Μόλις που έβλεπε, χάρη στο λειψό φεγγάρι που έστεκε μεσουράνα, μια σταλιά. Το βαμβακερό, ανθοστολισμένο της φόρεμα ίσα που φέγγιζε μες στο μισοσκόταδο και στην απόλυτη νηνεμία. Χάιδευε τα γυμνά της πόδια ελαφρά σαν

θερινή αύρα. Η ησυχία δεν την τρώμαζε. Σιωπή παντού. Μόνο οι γρύλοι ερμήνευαν το τραγούδι της νύχτας.

Όσο πλησίαζε στην απλωσιά της θάλασσας, οι ήχοι άλλαζαν. Αφουγκραζόταν την κίνηση του νερού κι η καρδιά της αναπηδούσε με κάθε παφλασμό. Η θαλάσσια αύρα δρόσιζε τα ρουθούνια της. Ανυπομονούσε να βουτήξει τα πόδια της, να νιώσει το νερό ανάμεσα στα δάχτυλα και ύστερα να παρασυρθεί από την κυματιστή του μαγεία.

Αν και μόλις στα δεκατρία της, δε σκιαζόταν από την σκοτεινή θάλασσα. Η ζωή έρεε μες στο αίμα της, το νερό μες στη ζωή της. Βιάστηκε να ξεντυθεί, προσέχοντας πάντα τα πονεμένα της αυτιά. Έβγαλε τα πέδιλά της, τα ακούμπησε στην άμμο και βάλθηκε να βαπτιστεί στο νερό της νύχτας.

Προχώρησε ένα βήμα, δύο. Πλησίαζε στη δροσιά του νερού. Ζύγωνε στη θαλπωρή της θάλασσας. Όμως ένα απότομο τράβηγμα την τράνταξε. Κάποιος την άρπαξε από το χέρι, κι αυτή πισωπάτησε κι έπεσε ανάσκελα καταγής.

Το κορμί της σωριάστηκε στην άμμο. Η ανάσα της κόπηκε καθώς μια παλάμη τής σφάλιζε το στόμα. Ταυτόχρονα ο άγνωστος της έσκιζε το μαγικό. Σαν να έγδερνε βίαια ένα ζώο μετά τη σφαγή.

Της έμπηξε στο στόμα κομμάτια από το μαγικό της, της σφήνωσε τα χέρια πίσω από το κεφάλι, και, ανοίγοντάς της βίαια τα πόδια, κάτι βύθισε στον κόλπο της. Ο πόνος την περόνιασε ως τα κόκαλα. Οι κινήσεις του κακούργου τής θύμιζαν εκείνες του πατέρα της πάνω από τη θεία Τερέζα. Μόνο που η Κασσιανή δεν έβγαζε παρόμοια βογκητά. Πνιχτά μουγκρητά πόνου έβγαιναν απ' το βουλωμένο της στόμα.

Ο πόνος, το σκοτάδι και ο τρόμος που της προκάλεσε

η φρικτή πράξη ανάμεσα στα σκέλια της δεν της επέτρεψαν να δει το πρόσωπό του. Άλλωστε έμεινε με την εντύπωση ότι φορούσε κουκούλα. Μονάχα ένα πράγμα θυμόταν να είδε καθαρά, χάρη στο λιγοστό φως του φεγγαριού. Έναν ξύλινο σταυρό να κουνιέται πάνω απ' το πρόσωπό της και πότε πότε να την ακουμπά. Τετράγωνος και χοντρός. Σαν να σταύρωνε την άγρια πράξη.

Ο άντρας εξαφανίστηκε μες στη νύχτα, εγκαταλείποντας το ρημαγμένο κορμί της Κασσιανής να αιμορραγεί στην άμμο. Και με τη ζωή να στραγγίζει απ' την ψυχή της.

Δε βούτηξε στη θάλασσα να ξεπλυθεί. Άρπαξε μονάχα το φόρεμά της και το φόρεσε βιαστικά. Ύστερα πήρε αγκαλιά τα πέδιλα κι έτρεξε προς την ίδια κατεύθυνση απ' την οποία είχε φύγει τόσο ανέμελα μόλις είκοσι τρία λεπτά νωρίτερα. Ανάμεσα στα λεπτά της πόδια έσταζαν αίματα μαζί με απομεινάρια σπέρματος, καθώς έτρεχε ξυπόλυτη στον έρημο δρόμο κι ως τη μοναξιά της σάλας της πέτρινης μονοκατοικίας. Το ρολόι έδειχνε δώδεκα ακριβώς. Μεσάνυχτα. Κανείς δεν είχε ξυπνήσει.

Πλέον οι πνιχτοί αναστεναγμοί της θείας Τερέζας φάνταζαν ασήμαντη ανάμνηση. Οι βαριές πατημασιές του πατέρα της δεν είχαν το ίδιο βάρος. Η μόνιμη σιωπή της μητέρας της έμοιαζε σαν κακόγουστο αστείο. Οι δύσεις και οι ανατολές των κυβερνήσεων και των πολιτικών δεν την αφορούσαν. Τίποτα δεν είχε τόση σημασία όσο εκείνη η νύχτα. Όσο η σκοτεινή εισβολή στο κορμί και βαθιά στην ψυχή της.

Τη θάλασσα δεν τη φοβήθηκε, ωστόσο δεν κολύμπησε ποτέ ξανά. Τη μελάνιασε η θλίψη. Μαύρισε η θάλασσα της ψυχής της. Από εκείνη την καλοκαιρινή νύχτα του 1965 η Κασσιανή έπαψε να ζει.

ΡΩΜΑΝΟΣ

Τό ίδιο καλοκαίρι του 1965, οι σκέψεις του Ρωμανού Παππά δεν επικεντρώνονταν στην πολιτική αναταραχή των καιρών. Στην αποκαλούμενη Αποστασία και στην πολιτική αστάθεια που επικράτησε μετά την παραίτηση του πρωθυπουργού Γεωργίου Παπανδρέου στις 15 Ιουλίου, η οποία έμελλε να οδηγήσει τη χώρα στη Χούντα των συνταγματαρχών δύο χρόνια αργότερα. Μετεμφυλιακές ήταν οι σκέψεις του Ρωμανού, όμως χωρίς να ακουμπούν την πολιτική. Εντός του λυσομανούσε ένας πόλεμος, και τα απομεινάρια κάθε μάχης έγδερναν τον νου του.

Οι σκέψεις του πάντα ταξίδευαν. Εκείνη την ημέρα είχαν πετάξει μακριά. Θυμόταν το όνειρο που τον σαγήνευε από παιδί, να φτάσει ως την άλλη άκρη της γης. Στο αίμα του κόχλαζε ο πυρετός της φυγής. Επιθυμούσε να βρεθεί στην Αμερική, να εγκατασταθεί σ' ένα όμορφο σπίτι, να πιάσει μια καλή δουλειά, να πετύχει. Ένωθε να τον τραβά κάτι μακριά, στην άλλη πλευρά του ορίζοντα. Να οραματιστεί το μέλλον του με νέες προοπτικές.

Την ίδια εποχή, ο Πρόεδρος των ΗΠΑ Λίντον Τζόνσον αποφάσιζε να στείλει επιπλέον στρατεύματα προς μια άλλη εσχατιά του κόσμου, στο Νότιο Βιετνάμ. Εκατόν είκοσι πέντε χιλιάδες Αμερικανοί στρατιώτες θα λάβαιναν μέ-

ρος σ' εκείνο τον πόλεμο, σε μια άγνωστη χώρα που οι περισσότεροι δε γνώριζαν καν τη γεωγραφική της θέση.

Όλα τούτα μπλέκονταν στη σκέψη του εικοσιεξάχρονου Ρωμανού καθώς αγνάντευε τη θέα απ' τις κορφές του Υμηττού κι όχι απ' το δικό του βουνό, τον Ταΰγετο. Αναλογιζόταν τον προσωπικό του πόλεμο. Τις σιωπηρές μάχες των παιδικών του χρόνων, όταν μεγάλωνε στο χωριό Αμαραθιά, στη δυτική πλαγιά του Ταΰγετου. Από το διπλανό χωριό, την Αφροδίσια, καταγόταν η μάνα του. Ωστόσο, εκείνο φάνταζε ξένο στα μάτια του και στη σκέψη του. Ο ίδιος ανήκε εκεί, στην Αμαραθιά, στο σπιτικό και στο χώμα του πατέρα του, του γερο-Λια.

Οι μάχες των παιδικών του χρόνων αφορούσαν τη σχέση του με τον γερο-Λια και μαρτυρούσαν έναν αδυσώπητο ανταγωνισμό, παρότι δε συνήθιζαν να ανταλλάζουν πολλές κουβέντες. Ελάχιστες φορές ακουγόταν η φωνή του πατέρα του. Η σιωπή του όμως είχε δυσβάσταχτο βάρος. Ο γερο-Λιας ήταν άνθρωπος του βουνού. Οι κινήσεις, το βλέμμα, η αύρα του φανέρωναν πάντα τις σκέψεις του. Κι αυτές εκδήλωναν μια μόνιμη δυσαρέσκεια προς τον Ρωμανό.

Πλέον ο γερο-Λιας ήταν στα τελευταία του. Κι όσο πλησίαζε στο κατώφλι της μαρμάρινης και αιώνιας κατοικίας του, τόσο πιο πολύ τον έφερνε στη σκέψη του ο Ρωμανός. Δε θα μπορούσε να τον πει κανείς ούτε σκληρό ούτε τρυφερό. Τον χαρακτήριζε κάτι το απόμακρο, κι αυτή η εντύπωση έμενε χαραγμένη στη μνήμη του Ρωμανού. Ίσως έφταιγε το στεγνό χώμα, το άγονο, της Αμαραθιάς. Απεναντίας, η μάνα του ήταν το λίπασμα που τον βοηθούσε να φτωρώσει και του έδινε δύναμη να απλωθεί.

Όπως έβλεπε την Αθήνα απ' τις πλαγιές του Υμηττού, άκουσε μια καμπάνα να χτυπά λυπητερά. Θαρρείς για να

του θυμίζει ότι πλησίαζε η μέρα που ο γερο-Λίας θα κλεινόταν στη σιωπή για πάντα. Βούρκωσαν τα μάτια του. Όχι για τον αναμενόμενο θάνατο του πατέρα του. Συλλογιζόταν τη μάνα του. Λουλούδι της πέτρας ήταν η Φερονίκη. Τρυφερή, ευαίσθητη, βασανισμένη και με αντοχές που απορούσε κανείς από πού τις αντλούσε.

Στα δεκάξι του χρόνια, ο Ρωμανός αποφάσισε να εγκαταλείψει τους δικούς του. Το προηγούμενο βράδυ απ' την αναχώρησή του, ετοίμαζε η μάνα του τα λιγοστά του ρούχα. Σκόπευε, έτσι της είπε, να συνεχίσει το γυμνάσιο στην Αθήνα. Την είχε πείσει πως τα σχολεία της πρωτεύουσας ήταν καλύτερα από της Καλαμάτας. Όμως η μητέρα του δε γνώριζε την αλήθεια. Ότι το παλικάρι της είχε παρήσει τα γράμματα δύο χρόνια νωρίτερα. Από τότε έκανε δουλειές του ποδαριού στην Καλαμάτα. Του δρόμου ήταν οι γνώσεις του Ρωμανού.

Καθώς αναθυμόταν εκείνα τα χρόνια, ένιωσε ένα σφίξιμο στην καρδιά. Τόσα ψέματα είχε πει. Ίσως γιατί έψαχνε τη δική του αλήθεια.

Το βράδυ που ετοιμαζόταν να φύγει από την Αμαραθιά, ο γερο-Λίας επέστρεψε κατάκοπος απ' τα χωράφια. Στο πρόσωπό του ζωγραφιζόταν η απαξίωση προς τον Ρωμανό επειδή δε βοηθούσε ποτέ στις αγροτικές δουλειές. Οι κουβέντες του βγήκαν αιχμηρές.

«Φεύγεις;»

«Ναι, πατέρα», του απάντησε.

Η σιγανή φωνή του γερο-Λια έγινε ακόμα πιο ανστηρή.

«Μη με λες έτσι. Μη με ξαναπείς έτσι ποτές».

Ύστερα κάθισε αμίλητος στο τραπέζι του μικρού δωματίου. Περίμενε να τον σερβίρει η Φερονίκη, η οποία σιδέρωνε τα ρούχα του Ρωμανού στη μικρή καμαρούλα.

Μπήκε στο δωμάτιο και του έβαλε βιαστικά ένα πιάτο φαί. Σιωπηλή και κείνη, δίχως να έχει ακούσει τις τελευταίες κουβέντες μεταξύ πατέρα και γιου.

Ο Ρωμανός κοίταξε μια τη μάνα του και μια τον γερο-Λια. Τότε αποφάσισε να φύγει για πάντα. Να διαγράψει απ' τη μνήμη του την Αμαραθιά, τη βουβαμάρα των γονιών του, όσα τον πλήγωναν. Έτσι νόμιζε. Θαρρείς κι η μνήμη διαγράφεται σύμφωνα με τη θέληση του καθενός. Ωστόσο οι τελευταίες κουβέντες του γερο-Λια δεν έσβησαν ποτέ απ' την ψυχή του, τη χάραξαν όπως την πέτρα.

Μέχρι την αναχώρησή του, δεν είχε αναρωτηθεί γιατί δεν έμοιαζε στους γονείς του. Στο ανάστημα ξεπερνούσε κατά πολύ και τους δυο, ενώ κανένας τους δεν είχε το ατίθασο, κατάμαυρο μαλλί του. Διέφεραν και στα χαρακτηριστικά του προσώπου. Το δικό του ξεχώριζε για την άγρια ομορφιά του. Ήταν και ανέκαθεν εκρηκτικός, σαν να ξεσπούσε μέσα του μόνιμα μια επανάσταση. Επανάσταση ήταν κι η ανάγκη του να ταξιδέψει ως την άλλη άκρη του ορίζοντα.

Ανέτρεχε η σκέψη του στις μάχες των παιδικών του χρόνων. Δεν ήθελε ποτέ να πληγώσει τη μάνα του, ενώ ένιωθε αδιάφορος προς τον πατέρα του. Άλλωστε οι επιθυμίες και τα όνειρά τους τραβούσαν προς διαφορετικές κατευθύνσεις. Ο Ρωμανός δεν ανήκε στον τόπο του γερο-Λια. Δεν ανήκε ποτέ, μια και δεν ήταν δικό του παιδί.

Γκριζα φάνταζαν τα κτίρια της Αθήνας απ' τις κορφές του Υμηττού, σκοτεινά σαν τις σκέψεις του. Κοίταξε την ώρα. Δεν ήθελε να αργήσει. Πήρε το μονοπάτι προς το ξακουστό μουσικό κέντρο του Καρέα *Τα καφάσια*. Εκεί είχε βρει εργασία τα τελευταία πέντε χρόνια, εκεί και καταφύγιο.

Καθώς άκουγε αργότερα τη σαγηνευτική φωνή της όμορφης Αλέκας να τραγουδά στο πάλκο «Τα ξένα χέρια» του Βασίλη Τσιτσάνη, ο Ρωμανός πρόσεξε τα λόγια για πρώτη φορά. Πόσο μεγάλη αλήθεια!

*Είμαι πικρά, είναι βαριά τα ξένα χέρια,
τα ξένα χέρια είναι μαχαίρια*

Μονάχα η φωνή της Αλέκας ζέσταινε τις νύχτες του στο μαγαζί καθώς σέρβιρε ποτά και φαγητά. Δεν του άρεσε η συγκεκριμένη δουλειά, αλλά έπρεπε κάπως να βιοποριστεί.

*Όποιος μεγάλωσε στα ξένα χέρια
κι ήπιε το δάκρυ της ορφάνιας το πικρό,
αυτός γνωρίζει τι θα πει
να τρως με πόνο το ψωμί
όταν βρεθείς χωρίς προστάτη στη ζωή*

Την ίδια ώρα εκείνης της καλοκαιρινής νύχτας του 1965, στην Αμαραθιά Μεσσηνίας, δίχως να το γνωρίζει ο Ρωμανός, ο γερο-Λιας άφηνε την τελευταία του πνοή. Το έμαθε με την ανατολή του ήλιου, όταν έφτασε το τηλεγράφημα.

Ο πατέρας έφυγε. ΣΤΟΠ. Η κηδεία είναι αύριο. ΣΤΟΠ.

Η φωνή της Αλέκας αντιλαλούσε ακόμη στον νου του όταν το παρέλαβε. Η Φερωνίκη θα περίμενε να πάει στο χωριό το συντομότερο. Να της συμπαρασταθεί, να μοιραστούν τα δάκρυά τους.

«Μοιράζεται η θλίψη;» μονολόγησε ο Ρωμανός.

Όσο μοιράζεται κι η χαρά, του φάνηκε να απαντά από κάπου η μαυροφορεμένη Φερωνίκη.

Ίσως εκεί να βρισκόταν η αγάπη, στο μοίρασμα.

Αυτή η σκέψη τον έκανε να κρίνει σωστό να ταξιδέψει στην Αμαραθιά για την κηδεία. Όμως ο Γιάννος, ο ιδιοκτήτης του κέντρου *Τα καφάσια*, τον ήθελε στο μαγαζί. Και η ανάγκη του Ρωμανού για το μεροκάματο δεν του επέτρεπε να τον αγνοήσει. Ωστόσο, όταν τον συνάντησε στο καφενείο του Σούλη, ένα βήμα μακριά από την υπόγεια γκαρσονιέρα του στον Καρέα, είχε ήδη αποφασίσει ποιες ήταν οι προτεραιότητές του.

«Σε θέλω νωρίς απόψε γιατί έχουμε αρραβώνα στο μαγαζί. Έλα κατά τις έξι».

Ο Ρωμανός ήταν συνηθισμένος στις προस्ताγές και στις μικρές, κοφτές κουβέντες του Γιάννου.

«Απόψε θα λείπω», του απάντησε. «Σε λίγο ταξιδεύω για την κηδεία του πατέρα μου. Δε γίνεται να μην πάω».

Ξεστόμισε τη λέξη «πατέρα» δίχως συναίσθημα κι ακούμπησε στο μικρό σιδερένιο τραπέζι το τηλεγράφημα. Δεν είπε τίποτε ο Γιάννος, και ο Ρωμανός ξεκίνησε για την Αμαραθιά. Απ' τον Υμηττό θα βρισκόταν στον Ταΰγετο, στο βουνό που τον έθρεψε με χίλια αρώματα και στιγμές. Θα βρισκόταν ξανά στον τόπο του ύστερα από δέκα ολόκληρα χρόνια. Χρόνια χαμένα στις νύχτες και στις πενιές, στο ποτό και στην κάπνα, στον ιδρώτα και στο μεροκάματο.

Αδημονούσε να αντικρίσει τον Ταΰγετο. Απ' το μυαλό του περνούσε ακόμα και η σκέψη να μην επιστρέψει στον Καρέα. Ας μην ξανάκουγε την αγγελική φωνή της όμορφης Αλέκας. Ο θάνατος του γερο-Λια ίσως του χάριζε αφινιδίως φτερά ώστε να ξεκοπεί από τις πληγές του παρελ-

θόντος και την απαξίωση που εισέπραττε από εκείνον. Ίσως ήταν καιρός να κυνηγήσει εκεί τα όνειρά του.

Το ταξίδι με το λεωφορείο του ΚΤΕΛ ήταν μακρύ και κουραστικό. Μια γυναίκα ξερνοβολούσε δίπλα του στις στροφές του Κωλοσούρη. Εκείνος είχε το βλέμμα του στραμμένο στο τζάμι. Έμοιαζε να μη φοβάται τον γκρεμό πέρα απ' τον οποίο απλωνόταν ο αργολικός κάμπος. Τον ενοχλούσαν μονάχα η μυρουδιά του εμετού και ο θόρυβος της μηχανής. Όπως και η αφόρητη ζέστη στο κλουβί του οχήματος. Έμπαινε ο καυτός αέρας απ' τα ανοιχτά παράθυρα χωρίς ίχνος δροσιάς.

Ύστερα από οκτώ ώρες, το λεωφορείο κατέληξε στον σταθμό της Καλαμάτας, ψηλά στην αγορά, στους πρόποδες του Ταΰγετου. Λαχταρούσε να ανηφορίσει στο βουνό. Να φτάσει γρήγορα στον προορισμό του. Όμως το λεωφορείο για το χωριό είχε ήδη ξεκινήσει. Σήκωσε το χέρι και σταμάτησε ένα ταξί, το οποίο εύκολα ξεχώριζε ανάμεσα στα άλλα αυτοκίνητα, καθώς εκείνη τη χρονιά είχαν τοποθετήσει για πρώτη φορά τα καπέλα στην οροφή, όπως και τα ταξίμετρα.

«Πού πάμε, φίλε;»

«Στην Αμαραθιά», απάντησε ο Ρωμανός.

Ο ταξιτζής βγήκε και κατευθύνθηκε προς το πίσω μέρος του αυτοκινήτου.

«Δεν έχω αποσκευές, μόνο αυτή τη μικρή βαλίτσα».

Εκείνος τον αγνόησε και έβγαλε ένα μεγάλο κουτί απ' το πορτμπαγκάζ.

«Πέτα τη μέσα, φίλε».

Έκανε όπως του είπε και πήγε ύστερα να καθίσει στη θέση του συνοδηγού. Όμως εκεί είχε ακουμπήσει ο ταξιτζής το μεγάλο κουτί.

«Κάτσε πίσω, μάγκα μου. Έχει και άπλα».

Ρουφώντας το τσιγάρο, ο οδηγός άνοιξε το κουτί, που δεν ήταν παρά ένα φορητό πικάπ, και τοποθέτησε ένα μικρό δισκάκι. Ξάφνου ο χώρος πλημμύρισε από μελωδίες, από τους ρυθμούς του Καρέα. Σε όλη τη δαιδαλώδη διαδρομή ηκούσε η φωνή του Μπιθικώτση, ερμηνεύοντας τραγούδια του Θεοδωράκη.

«Το τραγούδι εμένα με κυνηγάει», ψιθύρισε ο Ρωμανός λες και απευθυνόταν στις βουνοκορφές.

Όταν έφτασε στην πόρτα του πατρικού του, είχε δύσει ο ήλιος από ώρα. Οι συγχωριανοί του ήταν ήδη μαζεμένοι στην αυλή για την αγρυπνία του γερο-Λια και κοιτούσαν τον Ρωμανό μαραζωμένοι. Ωσάν τις σκιές της νύχτας στην πλαγιά του βουνού. Το ξενύχτι τους έμελλε να είναι σιωπηλό, σε αντίθεση με το γλέντι που ζούσε κάθε βράδυ ο Ρωμανός στον Καρέα.

«Ζωή σε σας, παιδί μου», ευχήθηκε ο μπαρμπα-Κώστας και τον άγγιξε στο μπράτσο.

Ο Ρωμανός του 'δωσε το χέρι και στη συνέχεια τον πλησίασαν κι άλλοι.

«Να ζήσεις να τον θυμάσαι τον πατέρα σου», ψιθύρισε ο μπαρμπα-Μίμης.

Ευχαρίστησε για τα συλλυπητήρια και χαιρέτησε κάμποςους άντρες στην αυλή του μικρού σπιτιού. Προτού φτάσει στο κατώφλι της εξώπορτας, τον σταμάτησε ο Βασίλης Περγίκης. Ήταν ο νεροφόρος της Αμαραθιάς, που κανόνιζε για το πότισμα στους κήπους και στα κτήματα.

«Στάσου να σου βάλω πένθος στο χέρι».

Του έδωσε στο δεξί του μπράτσο ένα μαύρο περιβραχιόνιο κι ύστερα ο Ρωμανός βάδισε προς την πόρτα. Την άνοιξε και κατευθύνθηκε στο μεγάλο δωμάτιο, δίχως να

μιλήσει με όσους στέκονταν στο μικρό χολ του σπιτιού. Σαν να τον τραβούσαν τα πονεμένα λόγια και η μελωδία του μοιρολογιού.

Το τραγούδι εμένα με κυνηγάει, σκέφτηκε ξανά.

*Βρε διάβολε και Σατανά
απόνταν εγεννήθηκες κάνα καλό δεν έκανες
τρέχ' από δω, τρέχ' από κει
στο διάβολο και στην οργή.
Δεν έπαιρνες μία τριχιά
να δέσεις στο λαιμούλι σου
ω και να πάεις να πιηγείς παρά ετούτο που 'καμες
και σκότωσες το βασιλιά
τον βασιλέα του ντουινιά.*

Είχαν το φέρετρο με τη σορό του γερο-Λια σ' ένα τραπέζι και τριγύρω κάθονταν γυναίκες με μαύρα ρούχα και τσεμπέρια. Αντικρίζοντας η Φερονίκη τον Ρωμανό, του χάρισε από μακριά ένα πικρό χαμόγελο. Ύστερα δάκρυσε, έτρεμε το σαγόνι της. Την κατέκλυζε χαρμολύπη. Τα μάτια της ήταν βουρκωμένα μα και λαμπύριζαν. Τα χείλη χαμογελούσαν και τρεμόπαιζαν.

«Ορφάνεψες, γιε μου. Ορφάνεψες από πατέρα», του είπε σαν ζύγωσε και τον αγκάλιασε.

Ύστερα στράφηκε προς τις γειτόνισσες.

«Βάλτε κάτι του παιδιού να φάει».

Εκεί, δίπλα στον πεθαμένο, στρώθηκε τραπέζι να φάει και να πιει ο γιος της Φερονίκης. Είχε δέκα χρόνια να δοκιμάσει φαγητό από τα χέρια της.

Ο Ρωμανός, με γυρισμένη την πλάτη προς τη σορό, έτρωγε και άκουγε τις γυναίκες να μοιρολογούν. Άξαφνα

σταμάτησε να τρώει. Σήκωσε το ποτήρι με το κρασί, το ήπιε μονορούφι και το βρόντηξε στο τραπέζι. Είχε θυμηθεί την τελευταία κουβέντα του γερο-Λια. Τότε που ετοιμαζόταν να φύγει απ' το σπίτι και το χωριό. Τότε που ο ορίζοντας έμοιαζε μακρινός αλλά φιλόξενος. Ο γερο-Λιας τού είχε πει: «Εσύ δεν είσαι γιος μου. Εσύ... εσύ είσαι του διαβόλου».

Οι κουβέντες του γυρόφεραν ξανά στη σκέψη του, θαρρείς κοφτερά μαχαίρια. Σηκώθηκε από το τραπέζι και στράφηκε προς το λείψανο του πατέρα του. Παρατήρησε πως ήταν ντυμένος με κοστούμι και τα καλά του παπούτσια, χλομός, με βυθισμένα μάγουλα και εξογκωμένα ζυγωματικά. Με τα μάτια κλειστά και το στόμα ελαφρώς ανοιχτό. Αηδίασε. Δεν τον ασπάστηκε. Μήτε υποκρίθηκε ότι λυπόταν. Λύγισε μονάχα το κορμί του και ψιθύρισε στο αυτί του νεκρού: «Να πας εκεί απ' όπου ήρθα».

Ύστερα βγήκε από το δωμάτιο να καπνίσει με τους άντρες στην αυλή. Το σκοτάδι τον κύκλωνε από παντού. Η νύχτα της φύσης και η νύχτα της ψυχής του. Άλλωστε ο ήλιος είχε δύσει μέσα του πριν από δέκα ολόκληρα χρόνια. Γιατί πράγματι ο γιος της Φερονίκης Καλαμάνου δεν ήταν παιδί του γερο-Λια, αλλά ο γιος του διαβόλου.

Ενα κορίτσι δεκατριών χρόνων, με βαθυκόκκινες μπούκλες, φαντάζεται τη ζωή να κυλά σαν το νερό. Όσπου πέφτει θύμα βιασμού. Κλείνεται στον εαυτό της και στη μονοκατοικία του Παλαιού Φαλήρου όπου ζει με τους γονείς της και τη θεία της, μια οικογένεια με πετρωμένα μυστικά. Πέτρα γίνεται κι η ίδια, αναζητώντας λύτρωση στα βιβλία και στη γνώση. Ωστόσο το σημάδι που άφησε πίσω του ο βιαστής θα αναστατώσει πολλές φορές τα μελλοντικά της βήματα.

Στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού, ο Ελληνοαμερικανός Τζακ υποφέρει από μια παράξενη αρρώστια, η οποία τον οδηγεί σε αλλόκοτες αντιδράσεις και συμπεριφορές. Αισθάνεται να είναι εγκλωβισμένος σ' ένα απαίσιο κουκούλι και ονειρεύεται να μεταμορφωθεί.

Στην Αμαραθιά της Μεσσηνίας ο Ρωμανός Παππάς έχει να παλέψει με τους δικούς του δαίμονες, το σκοτεινό οικογενειακό του παρελθόν. Θαρρεί ότι η φυγή θα τον οδηγήσει στην ευτυχία, η οποία βρίσκεται σε μια άλλη γωνιά της Γης.

Οι τρεις κεντρικοί ήρωες αισθάνονται τον συγγενικό και τον φιλικό τους περίγυρο τότε να σφίγγει σαν θηλιά τον λαιμό τους και τότε να λειτουργεί σαν αγκαλιά. Καθώς η πορεία τους ακολουθεί την καθημερινή ζωή της δεύτερης γενιάς Ελλήνων μεταναστών στις ΗΠΑ και ταξιδεύουν στο Παρίσι, στη Μεσσηνία και στην Αθήνα του 1970 με 1980, σμίγουν σε έναν ερωτικό ανεμοστρόβιλο, τσακίζονται, συνθλίβονται, ανασταίνονται, ξανακυλούν σε σκοτεινές διαδρομές και μάχονται να κατακτήσουν το φως της ζωής.

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psychogios.gr

ΔΕΙΤΕ ΕΔΩ ΚΡΙΤΙΚΕΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 21568

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ' Ε Π Α Φ Η